

rici, ana drach. ij. vsque ad iij. fiat decoctio sufficiens, & colaturæ addatur hieræ picæ vnc. j. mellis communis vnc. ij. benedictæ vnc. s. olei communis, & salis q. l. & quâdoque loco agarici assumimus de turbith. & cum quærimus magis acuire prædictum clystere vigorando in decoctione, ponimus quâdoque drachmas tres de pane porcino. Et quâdoque addimus decoctioni drach. j. colocynthidis. sed hoc iudicio periti medici relinquatur secundû necessitatem. Clystere conueniens in colica à phlegmate viscoso ventosato. Recipit decoctionis bleatæ, maluæ, florum chamæmi, anisi, feniculi, ameos, carui, cartami, centaureæ, parietariæ, ana partes æquales, hieræ picæ, benedictæ, ana vnciam vnam, & s. mellis communis, vnciam vnam, & s. olei communis, & salis q. l. Et quâdo quærimus maiorem euacuationem, addimus prædicto clysteri agarici drachmas duas, & loco olei communis ponimus oleum chamæmellinum, anethinû, vel rutaceum. & quâdoque loco benedictæ ponimus electarium Indum vsque ad drachmas sex.

Clystere vltimum magistrale in processu colicæ à phlegmate ventosato. Recipit anisi, feniculi, florum chamæmillæ, ameos, cymini, carui, seminis anethi, ana partes æquales, contendantur, & fiat decoctio in cyathis tribus olei communis, cyathis tribus aquæ fontis, vsque ad consumptionem prædictæ aquæ. & facta expressione imponatur prædictum oleum, & est optimum. Suppositorium satis acutum fit ex melle, & benedicta ana partes æquales, vel ex hiera, & salis gemmæ modico. acutius vero fit si addatur drachma vna agarici, vel de turbith, cum quærimus aliqualem euacuationem humorum phlegmaticorum. Acutissimum vero fit, si addatur drachma vna colocynthidis. Pro rusticis vero fit ex stercore muris puluerizato cum melle communi, & modico salis. Vltimum suppositorium valet in tenesmo, quo debes vti cum filo, vt post medietatem horæ extrahatur, & hoc maxime valet in dysenteria, prouocando somnum, sensum obtundendo. Recipit corticum thuris, myrrhæ, gummi arab. mumie, ana drach. duas, opij. scrup. quatuor, & cum vitello oui, & melle violato fiant suppositoria.

SEQUITVR TRACTATVS

De aqua hordei, & de modo faciendi ptisanam, secundum communem modum.

QUAM hordeaceam diligenter, & commode componere volenti pauca hæc prius annotanda propono. Primum, aquæ electionem. Secundum, hordei quoque electionem. Tertium, an hordeum in decoctione positum fractum esse debeat. Quartum, vtrum hordeum depilatum esse debeat. Quintum qualis debeat esse proportio aquæ ad ipsum hordeum. Postremum ad quam partem reduci debeat ipsa aqua hordei. Ad primum igitur, fontium aquas eligendas esse censeo, quoniam alijs præstant aquis, longèque à doctoribus nostris extolluntur, & maxime à domino Mesue, necnon à principe nostro Anticenna

A secunda primi. aqua tamen Padi etiam optima est.

Ad secundum, scire debes, quod hordeum illud est melius, quod citius intumescit cum in aqua infusum steterit, teste G. nostro Pergameno, primo regiminis acutorum comment. ix. nam faciliorem decoctionem arguit. Insuper hordeum debet esse medium inter nouum, & antiquum, super quo non ceciderit aliquid de odore corrupto, & extraneo, fueritque seruatum in loco aeris liberi, necnon etiam maturitatem suam perfectum. Sed dubitares vtrum sit melius crassum, an subtile. Dico, quod crassum melius existimatur per Alzaraium virum laude clarissimum. verum teste Mes. capit. de aqua hordei, subtile hordeum indicatur esse melius. Ad hanc igitur tollendam ambiguitatem, dico breuiter, quod in aqua hordei multam, vel paucam humectationem quætere possumus,

B quod si paucam humectationem quærimus, subtile hordeum magis crasso eligendum esse censeo. Si vero maiorem quærimus humectationem, crassum certe melius erit, quam subtile, quoniam, hordeum crassum humidius esse videtur in complexione, quod argui potest ex eius crassitie, & corpulentia. hæc de secundo. Ad tertium dico, quod hordeum frangi debeat, patet per dominum Isaac in dictis suis particularibus, vbi ait, Confrangatur hordeum, & per Alzaraium lib. xvj. dicentem, molitum, vel pistum sit hordeum in lapideo mortario. In eadem est sententia Halyabbas 3. theoricæ. In contrarium autem est Auenzoar dicens, qui hordeum frangunt, longinquum nempe à via veritatis sunt. Similiter Auerr. colliget quinto. Ad hanc dubitationem tollendam scire debes, quod si hordei aquam magis nutritiuam facere volueris, quam medicinalem, siue alteratiuam, hordeum accipias confractum, quoniam magis de eius substantia in aquam ingreditur. Si autem aquam minus nutritiuam, magis vero medicinalem, atque alteratiuam, abstersiuamque optaueris, hordeum ebullire facias integrum. vnum tamen scito, quod cum nonnulli doctores hordeum frangi præcipiant, quod rumpatur minime intelligunt, sed quod pistetur ita, vt cortex ab eo separetur, et hoc modo intellexit Isaac.

D Ad quartum cum quæritur, vtrum hordeum debeat depilari, vel nō: Dico quod si multam quæris abstersionem, hordeum debes cum panno aspero leuiter fricare. Si vero hordeaceam aquam habere volueris ad sitim mitigandam, asperitatemque leniendam, necnon inflammationem extinguendam, hordeum ab utroque cortice integre mundum habeas, sicque multominus abstersiuum erit. Verum hæc hordei aqua magis humectat pectus, & pulmonem lenit, etiā præcordia humectat. Prima tamen abstersionis causa multo plus abluir, & oppilationes aperit, quam hæc secunda. Quātum ad quintum, qualiter sit aquæ proportio ad ipsum hordeum. De hoc varias opiniones inuenio. Nam textus est principis prima quarti, cap. proprio. aquā debere esse vigecuplam ad ipsum hordeum scilicet aquæ partes xx. & hordei partem vnā. Idem asserit ipse Mesue. In eadem est sententia Auerr. colliget 5. Halyabbas vero istis contradicere videtur. Nam quinto theoricæ, docet nos accipere vnam hordei partem, & aquæ tres. Isaac autem in particularibus dietis decem partes aquæ, & hordei vnam accipere iussit. Et Auenzoar aquæ partes v. hordei vero i. Ad hæc dici potest, quod si aquam hordei multam hume-

*Verū hor-
deū sit frā-
gendum.*

MESVE DE AQUA ET PTISANA HORDEI.

humectatiuam, lauiuiam, necnon in frigidatiuam E
adamaueris, illā facere potes per multam aquā quā-
tatem, & hordei paucam, & etiam per breuē de-
coctionem, hæc aqua nempe optima erit, his qui lu-
xuriosi sunt. nam illorum caliditatē reprimat. Quod
si magis absteruiam, nutritiuamque sequi volueris,
cum maiori fiat hordei quantitate, & aquā minori,
longiorique decoctione. Sane doctores prædictos di-
scordes fuisse arbitror ob corporum febricitantium
diuersitatem, necnon climatum, siue regionum æta-
tumque. quemlibet tamen illorum verum dixisse exi-
stimo. Moderniores tamen Medici principem Auic.
vna cum Mesue cæteris post habitis sequuntur.

Postremo videndum est, ad quam partem reducē-
da sit ipsa hordei aqua. De hoc quoque inter viros di-
ctos discordia reperitur. Auic. enim quarta primi, in-
quit, ad quintā reducatur partem. Mesue vero ad me-
diocritatem, vel duarum partium consumptionem. Et
ipse Isaac ad vnam partem. Hæc difficultas solui po-
test solutione quinti dubij. Hæc de hordeacea breui-
ter dicta sunt. Nunc vero te deduco ad actum practi-
cum, quo moderni Medici vtuntur. Recip. hordei præ-
scripti, & preparari, vt in superioribus diximus secū-
dum intentionem, quam habueris, partem vnam.
aquæ vero partes xx. verbi gratia xx. vnc. aquæ, &
vnam hordei. sic de quolibet pondere alio. stet ta-
men prius hordeum in aqua per quatuor horas in-
fusum. Postea ponas in olla noua, & munda. & fa-
cias cum igne claro, & suauī ipsam feruere, primam
abijciendo spumam: & secundum quod tua erit in-
tentio in potando, hordeaceam illam tantum bulli-
re facias, vt in prioribus dictum. Postea remoue ab
igne, & cola, & in vase bene loto reponē, atque ip-
sa post modum vtaris.

MODVS FACIENDI ptisanam hordei.

ACCIPB farinæ hordei cochlearia
duo, & ponatur in scutellis duabus
aquæ fontis, & clara, & omnia si-
mul ponantur ad ignem, & dimit-
tatur bullire lento igne, semper ta-
men cum cochleari miscendo il-
lam, donec spissescat, & amittat odorem farinæ, tunc
enim est cocta. & de ea datur infirmis secundum exi-
gentiam in morbis acutis. Alius modus est, vt ac-
cipiatur hordeum bonum, scilicet non antiquum, &
excorietur vsque ad corticem interiorem cum panno
lineo, & aspero: deinde tale ponatur in aqua, & di-
mittatur bullire vsque ad crepaturam satis inten-
sam, ita scilicet, quod illa aqua, in qua est, aliquali-
ter spissescat: deinde accipiatur illa aqua cum illo
hordeo sic crepato, & ponatur supra tamisium, su-
pra quod dimittatur colare paulatim, postea de illa
colatura accipiatur, & detur infirmo: & talis appella-
tur ptisana colata. Si autem tale hordeum sit posi-
tum supra tamisium, manibus conculcet, & expri-
matur, donec descendet crassum per tamisium, tunc
talis colatura sic descendens appellatur ptisana hor-
dei non colata. scilicet manibus expressa, & talis
etiam datur infirmis acutis ægritudinibus, vt plen-
tibus, æquosonantibus, & huiusmodi. & ista secunda

*Ptisana co-
lata.*

Non colata.

est nutritibilior prima, quia est crassior, & crassioris
substantia, quam sit prima. Sed primus modus fa-
ciendi ptisanam est magis in vsu.

Compositiones aliquot ex Galeno, quæ nunc ab Aromatarijs in vsu habentur.

*Vnguentum de Palma, siue diachalciteos ex primo de
med. secundum genera. Cap. 4.*

MÆC compositio tali symmetria con-
ficitur. Vetus adipis, quem instito-
res axungiam appellant, sint pondo
duo, olei veteris pondo tria, argen-
ti spumæ tantundem, & chalcitidis
pondo vncias tres. Hæc autem ita
coquere oportet. Adipis membranulæ omnes exi-
muntur, reliquum contunditur, vt liquari facile pos-
sit, mox ad ignem liquefit, deinde per colum destilla-
tur, vt purum fiat, nihilque membranæ habeat, pon-
do duo prædicta pendens. postea chalcitidis læuiga-
tæ pondo triens cum olei tribus libris adipi misce-
tur, his & argenti spumæ pondo tria adijciuntur. Ac
omnia vbi simul in mortario coierint, conijciuntur
in cacabum, & rudicula palmæ mouentur. Sufficiet
autem tibi ramus vnus masculus, vt solida ligni
parte mouendo vtaris in modum spathe dictæ. Vo-
cant enim sic id quo confecturas mouent, & nos per-
spicuitatis gratia similiter nominabimus. Quod au-
tem solidæ rami parti continuum est, in orbem pur-
gatum, ac tenellis ramusculis vtinque procedenti-
bus abiectis, & putatum deciditur, sed cortice prius
exuto, vt segmenta iniecta pharmacum succo suo im-
buant, inficiantque. igitur statim ab initio spathe
vtendū est, sed tenuia palmæ segmenta injicere oportet,
vbi medicamentum cerato similem consistentiam
habuerit. Nam si à principio ea immittas, succus in-
iectorum, quem manere volumus, ex decoctione co-
sumetur. Insuper spathe, qua medicamentum initio
mouetur, pars in cacabo intincta postquam inarue-
rint, vt proprium succum non amplius seruet, ampu-
tatam reijce, reliqua vtare.

Hanc rursus cum medicamento intincta siccata
fuerit, simili modo absecato. Consistere autem vobis
arbitror, quod palmæ ramum non multis diebus an-
te abscissum ardore esse oportet: quippe temporis in-
teruallo arefcit, & succum amittit. Pridie igitur per
hyemem auferatur, æstate, vel eodem ipso die, quo
cocturus es pharmacum. Vbi autem sic coctum spis-
situdinem, vt non inquinet, acquisierit id medica-
men, ipso vtaris emplastro.

*Medicamentum à nonnullis Epigoni dictum, ab alijs istis
ex v. comp. m secundum genera. Cap. 2.*

Ceræ denariorum pondo centum, terebinthinæ
denariorum pondo ducentorum, secundum alios, cē-
tum, squamæ æris rubri denariorum pondo octo, æru-
ginis rase denariorum pondo octo, aristolochiæ ro-
tundæ denariorum pondo octo, thuris denariorum
pondo octo, salis ammoniaci denariorum pondo octo,
gutte ammoniaci denariorum pondo octo, alumi-
nis